

Miért nem elég a jó szándék a gyermeknevelésben?

Gyere, játssz velem egy kicsit! Nem tart sokáig. Egy helyzetgyakorlatot szeretnék alkalmazni a gyermeknevelésről szóló beszélgetésünkben.

Kezdjük azzal, hogy leülünk a játékasztalhoz: húzz elő egy széket magadnak, és ülj le mellém! Amint látod, az asztal tele van egy bonyolult kirakójáték apró darabkáival. Ha csak a darabok színére és mintájára nézel, már beláthatod: nem kis kihívást jelent.

Mielőtt azonban belevágnál a munkába, tudnod kell pár dolgot arról, ami előtted áll:

- A szélek mind hiányoznak. Tudom, könnyebb lenne, ha leghamarabb a kép keretét alkotó részeket illeszthetnéd össze. Az ilyesmi már az elején sikerélményt ad, jöhet utána a nehezebbje. De sajna... ennek a kirakójátéknak a keretét neked kell létrehoznod.
- Valaki beletett a dobozba néhány marék olyan darabot, amely *más* kirakósból származik. Úgy tűnhet, mintha ehhez tartoznának, de valójában nem. Akárhogy próbálkozol, nem fognak

megfelelően illeszkedni. És mivel valójában azt sem tudod, melyek ezek a darabok, valószínűleg egy csomó időt el fogsz pocskolni azzal, hogy próbálsz kiválogatni őket.

Készen állsz arra, hogy összerakd a képet? Tudom, kissé bonyolulttá tettem a helyzetet, de te meglehetősen találékony vagy. Ha van elég idő, és elég nyugtatót veszel be, valószínűleg megoldod a dolgot. Már csak a doboz borítóján levő képre van szükséged, és máris hozzákezdhetsz.

Hm, figyelj csak, valamit elfelejtettem megemlíteni! Elveszett a doboz teteje. Így hát neked kell kitalálnod azt is, hogy milyen képet kell kirakni. Jó móka, nem? Nem tudom, mit szólnál hozzá, de én inkább a gyökértömést választanám, mint az ilyesmit. Leginkább beteges tréfának tűnik ez a kirakójáték. Még akkor sem könnyű, ha minden szükséges darabod megvan, beleértve a széleket is, és rendelkezésedre áll a doboz felső része a képpel. Ha ezek nincsenek, mindenki tudja, mi a végeredmény. Ráadásul ha nincs világos elképzelésed arról, hogy mit próbálsz összerakni, azt sem fogod tudni, hogy közelítesz-e egyáltalán az eredeti képhez.

Üdvözöllek a gyermeknevelés kirakójátékában!

Az imént épp a gyermeknevelés feladatát írtam körül. Éveken át dolgozol azon, hogy a darabokat a helyükre rakd, mégis amikor a gyerekeid felnőnek, gyakran egészen másak lesznek, mint ahogy annak

idején elképzelted őket. De minden csalódás ellenére gyereket nevelni a legnagyobb dolog mindazok közül, amit valaha is tenni fogsz. Minden szakmai sikernél nagyobb, eltörpül mellette bármilyen hírnév, amit valamilyen zseniális gondolattal vagy találmánnyal szerezhetsz. Kezedbe kapsz egy darabkát egy történetből előlegképpen – egy kedves kis ajándékot, melyet elindítasz abba a jövőbe, amit te már nem láthatsz meg –, és neked van a legnagyobb szereped abban, hogy miként teljesedik ki. Ezért hát minden nehézség ellenére lennie kell valamilyen tervnek a tarsolyodban: a működőképes gyermeknevelés tervének.

Nem elég a jó szándék. Minden szülő így indul, de rövid időn belül arra ébred, hogy a körülmények – melyeket nem terveztek, vagy nem kívántak – bukás-hoz visznek. Még az sem elég, ha jó gyermeknevelési készséggel rendelkezel. Minden értelmet fölülmúló segítségre van szükséged a sikerhez.

Vegyük például a határok kérdését! Akár az előbbi példában a kirakós szélei, kultúránkból is hiányoznak azok az erkölcsi keretek, amelyek áttekinthetővé teszik a gyermeknevelés kérdéseit. Régen mindenki számára egyértelmű volt, mi a jó, és mi a rossz. A hazugság, a csalás, a lopás és mások elnyomása helytelennek számított. A szülők megtanították gyerekeiket az emberek és a magántulajdon tiszteletére.

Életünket egyszerű elvek vezérelték – mint például a Tízparancsolat –, de miután kultúránk évtizedeken keresztül folyton lefaragott belőle, a Tízparancsolat már nincs súlyosan kőbe vésve, ceruzajegyzet

lett az üzenetcsetlin. Mára már inkább tíz tippre vagy javaslatra hasonlít, melyeket betarthatasz, ha érdekedben áll, de az átlagcsalád számára valahol útközben elvesztették tekintélyüket. Túl sok ma az olyan szülő, akit már nem a „helyes és helytelen” elve vezérel, hanem az, amit ő „helyesnek és helytelennek” érez vagy *gondol*. Az ilyenfajta gondolkodás két veszélyes szélsőséghöz vezet a gyereknevelésben.

Szélsőséges szülők

A jól meghatározott erkölcsi keretek eltörlése egyes szülőknél – még keresztyén körökben is – nagyfokú engedékenységet von maga után. Gyerekeik azzal szórakozhatnak, akivel csak akarnak, olyan tévéadást vagy filmet nézhetnek, amelyet jólesik, csalódott haragjukat következmények nélkül kiönthetik, bármire rákattinthatnak az interneten, amit látni szeretnének, idejekorán párkapcsolatba bonyolódhatnak, kiélhetik szexuális kívánságaikat, és bármit latba vethetnek azért, hogy sikert érjenek el az iskolában, a sportban vagy a kapcsolataikban.

Mondtam, hogy ez egy *szélsőséges* példa. A legtöbb szülő biztosan nem venné magára ezt a jellemzést, még akkor sem, ha Ozzy és Sharon Osbourne-nak¹ hívnák őket. Ettől függetlenül mégis biztos vagyok abban, hogy miközben ezeket a mondatokat olva-

---

¹ Ozzy és Sharon Osbourne az MTV zenecsatornán sugárzott sorozatban az ultraliberális szülők megtestesítői – a ford. megj.

sod, eszedbe jut valaki. A napilapok helyi hírei arról tanúskodnak, hogy rengeteg szülő van, aki rosszul vagy éppen rombolóan bánik gyermekével. Elkövetnek vagy talán elmulasztanak dolgokat, és így nem tudják megfelelő módon végigvezetni porontyaikat a gyermekkor röögös útján.

Sajnos még a jó szándékú szülők is bizonyos fokig beleesnek ebbe a gyermeknevelési csapdába. Ami azt illeti, nem nehéz érzéketlenné válni abban a korlátok nélküli kultúrában, amelyben felnőttünk. Ha jól mennek a dolgok, nemes feladat igazgatni gyermekeink útjait, nyomás alatt azonban sokan szilárd meggyőződéseiket is könnyen feladják. Kultúránk nemcsak elutasító, de büntető is tud lenni azokkal a szülőkkel szemben, akik szilárd meggyőzéssel kitartanak a jó mellett. Ezért van az, hogy a stressz hatására annyi szülő beadja a derekát. Fájdalmas valóság, hogy túl sok az olyan szülő, aki inkább választja azt, hogy jól *érezze magát*, mint hogy jól *cselekedjen*. Világosan kijelölt erkölcsi határokkal nevelni gyereket iszonyatosan magányos munka. Merthogy ki az a környezetben, aki hozzád hasonlóan próbál gyereket nevelni?

Átesni a ló másik oldalára

Van azonban egy másik véglet is, amely ugyanolyan veszélyes a gyermekekre. Sőt meglehet, hogy életre szóló károkat okoz szellemi életükben. Ez a fajta hozzáállás gyakran túlzott reakció a keretek hiányára kultúránkban. Azokra az esetekre gondolok, amikor

a szülők a hatékony neveléshez szükséges határokat túlságosan *szorosan* húzzák meg: mindent korlátozni vagy uralni próbálnak. Megszorítják a gyepelőt a baráti kapcsolataik, a szórakozás, a sport, az oktatás vagy épp a szellemi életük terén, azt remélve, hogy így *biztonságosabbá* teszik gyermekeik életútját.

Tévednek.

Egyes szülők azért tesznek így, mert őket is ekképpen nevelték. De még többet találunk az ilyen extrém nevelők között olyanokat, akik szabályok *nélküli* otthonban nevelkedtek. Leggyakrabban azért nyúlnak ilyen szigorú módszerekhez, mert látták, milyen károkat okoz az, ha a gyermekek kényük-kedvük szerint élnek. Az ilyen szülők biztosak akarnak lenni abban, hogy gyermekeik nem tévednek be olyan útvesztőkbe, amelyekbe ők maguk jutottak, és ennek érdekében nemcsak az egyértelműen fontos erkölcsi szabályokat tartatják be, de szükségtelen belső határokat is megszabnak gyerekeiknek, hogy azok még nehezebben jussanak a külvilág közelébe. Az ilyen szülőt két helytelen feltételezés sarkallja leginkább. Az egyik, hogy a szigorúbb szabályok *betartatása* segít majd biztonságra törekvő, jó srácokat faragni gyerekeikből.

Tévednek. Mégpedig azért, mert a *végeredmény* sokkal inkább azon múlik, hogy mi megy végbe *bennük*, mint körülöttük, és a túlzottan szűk keretek megakadályozzák a Szentlélek erkölcsi tartást eredményező munkáját.

Fölösleges belső határok felállítására indítja a szülőket az a feltevés is, hogy ez Isten jóindulatát és

védelmét biztosítja a gyermek számára. Hát nem. Isten annál többet már nem adhat, mint amit bőséggel ránk árasztott akkor, amikor a gyermekeivé váltunk.

A szüleim olyan családban nevelkedtek, ahol az erkölcsi kereteket a körülményekhez igazították. Röviddel a házasságkötésük után keresztyénné lettek, ami arra az elhatározásra vezette őket, hogy gyerekeiket nem akarják ugyanúgy nevelni, mint ahogy őket nevelték. Tudták, hogy először is növekedniük kell hitben, ezért csatlakoztak egy gyülekezethez, amely nemcsak az életvitelüket illetően, de gyermeknevelési kérdésekben is eligazította őket. Sajnos ebben az egyházban úgy gondolták, hogy a Szentírásban lefektetett isteni irányelvek „továbbfejlesztésre” és „tisztázásra” szorulnak.

Vegyük például az egyházi vezetőik hozzáállását a bibliai „Sabbath”-hoz, amellyel kapcsolatosan a Szentírás azt kéri tőlünk, hogy „szenteljük meg”. Mivel a „szent” eredetileg „félretett” jelent, elvárták, hogy a pihenőnap a lehető legjobban különbözzön az átlagos hétköznapoktól. Az egyházi vezetők a következőket írták elő a Sabbath-tal kapcsolatban: családostól templomba kell menni, istentiszteletre (ez egyébként nem rossz ötlet), majd haza kell menni, ahol csendes pihenéssel kell eltölteni a délutánt (talán még ez sem olyan rossz ötlet). A lelkipásztor gondosan körülírta a Sabbath-nak ezt a két alappillér-szerű tevékenységét, és úgy tanított azok részleteiről, mintha azok a szabályok is kőbe lettek volna vésve.

Ez még nem minden. Az „istentisztelet” azt jelentette, hogy nem késünk, *minden* családtag kivétel

nélkül Bibliát hoz magával (beleértve a kisgyermeket is, hadd „szokjanak hozzá”), *minden* családtag tesz a perselybe, majd mindenki egyenesen hazamegy az alkalom után. Lebeszéltek arról, hogy más családokkal étterembe menjünk. Otthon a „csendes pihenő” alkalmával szóba sem jöhetett a tévzés vagy a rádiózás (manapság valószínűleg a számítógép is tiltólistára kerülne), a gyermekek nem hangoskodhattak és játszhattak, mindenkinek le kellett feküdnie. A nap pedig úgy fejeződött be, hogy *vissza* kellett menni istentiszteletre, a délelőtti alkalom fiatalosabb változatára.

Minden rendben lett volna, ha mindezek csupán *javaslatok* maradtak volna, és a szüleim hagyták volna, hogy Isten az imádság által kimunkáljon bennük egy olyan Sabbath-képet, amely betölti a Szentírásban meghatározott szerepét (azaz a pihenőnapét) oly módon, hogy az megfeleljen a családtagok életkorának és egyéniségének. De nem ez történt: a lelkipásztor úgy állította be az ő pihenőnap-értelmezését, hogy azt minden „valamirevaló”, „jó” keresztyén családnak pont így kell betartania. Sőt olyan utalásokat is tett, mely szerint a gyülekezet vezetői akár ellenőrizhetik is, hogy az egyháztagok valóban így tesznek-e.

Soha nem felejték el egy esetet. Hétéves koromban történt. Gyönyörű vasárnap délután volt, enyhe szellő lengedezett, kellemesebb nem is lehetett volna az időjárás. Délután három előtt még nem kellett lepihenünk. Anya épp az ebéd után szedte rendbe a konyhát, a testvéreim pedig elvonultak a ház különböző részeibe. Én kiosontam a gumilabdával, és rugdosni

kezdtem a téglaházunk külső falának – gondoltam, eljátszadózom így, magamban. Még csak alig fél tucatszor pattintottam neki a labdát a falnak, amikor anyám kiviharzott a házból:

- Tim, azonnal hagyd abba!
- Miért, anya?
- Mert vasárnap van!
- De anya, nem labdázhatok vasárnap?
- Vasárnap nem játszunk ilyesmit.
- Ki mondta?
- Isten!

Anyám kapcsolata Istennel annyira új volt, hogy hite szerint a lelkipásztor szájából elhangzó szavak egyenesen Istentől származtak. Majd megadta a kegyelemdőfést:

– Különben is, még a végén valaki a gyülekezetből erre talál járni, és mi lesz, ha meglátja, hogy labdázol?

Ebben a kijelentésben olyan csapda van, amelybe azok a szülők esnek, akik a Biblia előírásainál szűkebbre szabják a határokat. Megpróbálnak felülkerekedni mások sakkban tartásával. Mint valami erkölcsőszök, úgy ellenőriznek más családokat, és mások tetteit összevetik a maguk önkényesen kidolgozott magas mércéjével. Az ilyen szülők reflexszerűen reagálnak: ha valamelyik szülő téved, ők rögtön bőszen ítélik. Abban a tévhitben élnek, hogy azok a családok termik a legjobb gyümölcsöket, ahol a gyermekek a legtöbb szabályt be tudják tartani.

Pedig aligha. Mindez csak megnyomorítja a gyermekeket.